

על הייאוש

1.

לא ארחיק לכת עד כדי לומר שהייאוש הוא **קונספירציה**, בעיקר משום שאין פה אף אדם או ארגון שאחראי לכך באופן ישיר ומודע, אבל אני כן חושב שהייאוש הוא חלק ממנגנון הכוח המשמר את הקיים ומקשה עלינו להתנגד לו. אף שכל אדם חווה את הייאוש באופן אישי, כאילו מקורו הוא באישיותו או בנסיבות חייו הכושלות, יותר נכון להתייחס לייאוש כסם ש"מוזרק" לאנשים כחלק מתהליך של **נרמול**.

הייאוש הזה לא מגיח מעצמו – הוא מטופח בנו כחלק מאורח החיים המודרני, ובאינספור ערוצים של כינוך, אילוף ותקשורת. במיוחד כשמדובר בסוג הייאוש הנוח שלא דוחק אותנו לפינה, אלא מכסה אותנו בדיכאון קל (או עמוק יותר) ומשלח אותנו להתמכרויותינו בחיפוש אחר הקלה ואלחוש.

"מעולם האדם לא היה כה רב כוח ובו זמנית כה חסר אונים", כתב רולו מיי לפני שנים רבות. הוא מביא את הדוגמה של אדם היושב בסוף יום עבודה מול מרקע הטלוויזיה וצופה בשיגור חללית לירח, ומבליט את הפער בין הפוטנציאל העצום שיש לאנושות לבין תחושת חוסר האונים של היחיד הפסיבי שאינו יכול להשפיע דבר על שיגור זה. ואכן, הצופה בטלוויזיה מאמץ לעצמו את אותו יחס בלתי ביקורתי המאפשר לו לספוג באותה מידה של אדישות פרסומות לחלב, מראות מלחמה, וגילוי יבשת.

2.

מה אפשר לעשות?

קודם כל **לא** לקחת את זה **אישית** (או לפחות לא יותר מדי).

כשאדם לוקח את הייאוש שלו באופן אישי, וסבור שמדובר באיזה חוסר כישרון לחיים, הוא מבודד את עצמו, והבידוד הזה הוא בדיוק חלק מאורח החשיבה המעמיק את הייאוש. לא, הייאוש אינו רק שלו, ולא רק בגללו, והוא לא צריך להיות לבד בניסיונו להתמודד עמו.

הוא לא רק בגללו, כי אם הוא אדם רגיש אז הוא גם סופג וקולט את הייאוש של האנשים המחוברים אליו. זה לא רק הייאוש שלו, זה גם הייאוש של סביבתו, המתנקז אליו ברגישותו. ואפילו הייאוש נובע רק ממקורותיו הפנימיים, הוא עצמו אינו לבד וזו אינה רק הבעיה שלו. הניסיון לפתור לבד מעצים את המצוקה.

3.

אחר כך אפשר להיגמל מן ההתמכרות לסימני סטטוס ועוצמה.

הנצרות למדה לבנות כנסיות עצומות ממדים שהעידו על עוצמת נציגיה, וגימדו כל אדם אחר שעמד בחלל הגדול, וחש חסר אונים מול הממדים הללו. היא כמובן לא הייתה המוסד היחיד שגילה את הפטנט הזה, החל מן הפירמידות של מצרים ועד משרדים מפוארים בראש גורדי שחקים, כולם פועלים בצורה דומה.

אל לנו לשכוח שאת כל הפאר הזה בנו האנשים הפשוטים, ולא במעשה כשפים אלא בעבודה קשה שהצטברה שעה אחר שעה יום אחר יום שנה אחר שנה. בעומדנו מתרשמים ומתפעלים מן המפעלים העצומים הללו (ואפשר לכלול גם את הפירות המתוחכמים של הטכנולוגיה, כמו הטלפון הנייד והרכב המשוכלל), במקום לחוש יראת כבוד של קטנים, אנחנו יכולים לחוש גאים במעשיהם של אחינו בני האדם, הממציאים, הבונים, היוצרים, האומנים – כולם משלנו.

כוחם של מבנים ומוסדות הוא הכוח שהועבר להם על ידינו. בלעדינו אין להם כלום.

4.

וגם אפשר להכיר בכך שמנעד האפשרויות שלנו הרבה יותר גדול ממה שאנו מובלים להאמין.

¹ May, R. (1969) Love and Will

רק הביטו על צורות החיים המגוונות בעולם. לו היצורים הראשונים שיצאו מן הים יכלו לשמוע שפה, לבטח היו שומעים קולות: "השתגעתם לגמרי, האוויר הוא רעיל! אין סיכוי שתוכלו לחיות שם, ואיך תנועו בלי המים?" וכך לאורך כל האבולוציה: "השתגעתם, לעוף? אתם תיפלו ותתרסקו", "ומה תעשה בלי רגליים, איך תנועו" (לנחש), "ואיזה סיכוי שלא תתבלבל עם כל כך הרבה רגליים!" (לעכביש ולמרבח הרגליים), "איך אפשר לנוע רק על שתי רגליים! בשביל מה?"...

הרימו את הראש, הביטו כמה אסטרטגיות חיים מגוונות ו"מופרעות" מתקיימות אלו לצד אלו. היהירות האנושית משכנעת אותנו בקדמה ובתוצריה כאילו המבנה התרבותי הקיים הוא הפתרון הטוב ביותר שכל מסלול ההיסטוריה והאבולוציה הוביל אליו, ומשוגע מי שחושב אחרת. אכן, אנחנו משוגעים, אני מתכוון לכל החיים הללו...

5.

מה עוד יכול לעזור לנו להמיר ייאוש לחדווה?

להסכים לשחק ולא לראות במוות אויב. לא פעם מנפנפים בפנינו בסכנות ואיומים כדי לשכנע אותנו לחדול לשחק ולהתיישר לסדר הקיים. מטפחים מצבי לחץ והישרדות כדי לשמור אותנו צייתנים. ואם כי זה נכון שיש בחיים מצבי הישרדות, ככלל, פריחתם של החיים נובעת ממצבי רגיעה ומשחק. סיפורם של החיים הוא סיפורן של היצירות, ההמצאה, החדווה. חוץ מזה, המוות הוא חלק בלתי נפרד מן החיים, ואם החיים טובים, כך גם המוות.

להוקיר את החיים על כל סימניהם, לדעת שאנחנו חשובים, והחווייה שלנו חשובה ויקרה, גם כשהיא קטנה כביכול ולא נושא לחדשות "חשובות".

להכיר בכך שאנחנו **חלק ממשהו גדול** יותר, הרבה יותר גדול. מה שלא אומר שאנחנו קטנים, אלא אדרבא, מכיוון שאנחנו חלק מהדבר הגדול, אנחנו נושאים את גדולתו בתוכנו, ילדיו אנחנו.

להפסיק להיות ילדותיים, **נמנעים ממורכבות**, נמנעים מכאב, מתמכרים להפשטות.

לשרת את החיים היכן שאנו יכולים בלי לקחת על עצמנו את אשליית השליטה, כביכול בנו תלוי הכול. לא עלינו המלאכה לגמור, אבל, איננו בני חורין להיבטל ממנה.

ויש גם את הגישה **האנרגטית ישירה**, עליה העיד דוד בן יוסף כשאמר שלכל אדם יש יכולת להפוך "אויש!" ל"יש!", זרם מענה של אין אונות לזרם מהנה של און-אונות. רק צריך להיזכר בחירותנו היסודית, ברוחנו האיתנה ששורשים מעמיקים כל העת לתוך הממשות. שזה קצת כמו להיזכר שאנחנו לא כל כך חסרי אונים כפי שלפעמים נדמה לנו...

וגם: לחבור, לשתף פעולה, לקחת חלק במרחבים של שייכות, להקים מדינה...